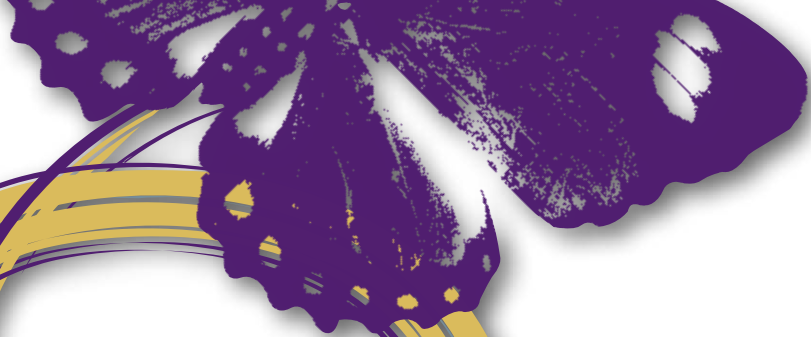

Inkludering

Inddragende læringsmiljø

GUIDE TIL ELEVINDDRAGELSE

Inspiration til lærer- og pædagogteam til
at inddrage elevernes stemmer i læringsfællesskabet

EGMONT
Fonden

Indhold

Forord	3
Hvorfor elevinddragelse?	4
Fire mål med elevinddragelse	5
Hvordan inddrager vi alle elever?	7
Hvad skal eleverne have indflydelse på?	9
Inddragelse i forhold til alder og udviklingstrin	12
Hvordan skal eleverne inddrages?	15

Oversigt over klasseaktiviteter	17
--	----

Lytte og anerkende

Skriv ned i tavshed	19
Det bliver svært/sjovt	21
Udfordringsstafet	22
Tegn det	23
Hvad giver dig mest lyst til at lære?	25

Medindflydelse på læringsforløb

Idéer på skuespil + Argumentstafet	29
Idépuslespil + Speakers Corner	31
Byg din idé + Vurdér idé	33
Idébål + Tør du skifte holdning	35

Prioritering og medbestemmelse

Prioriteringsmatrix	37
Prioritering med kugler	39
Afstemning med streger	40
Tidslinje	41

Elevperspektiv på læringsmål

Løbende målsætning med elev	43
Feedback på lektion	44
Evaluering af læringsforløb	45
Læringsoplevelser til elevplan	48

Inddragelsesforløb

Danskforløb 4. klasse	50
-----------------------	----

Forord

Formål

Formålet med denne guide er at give lærer- og pædagogteam inspiration til at styrke elevinddragelsen og elevernes stemmer, og dermed understøtte arbejdet med at udvikle inkluderende læringsmiljøer.

Målet er at styrke inddragelsen og derved give eleverne en oplevelse af at blive hørt og respekteret, som kompetente og vidende individer, hvorved eleverne oplever, at de kan bidrage med deres mening og holdninger, som en ligeværdig del af et læringsfællesskab.

Derudover skal en øget inddragelse af elevernes perspektiver være med til at kvalificere lærernes arbejde med at differentiere undervisningen, og dermed styrke det samlede læringsudbytte blandt eleverne.

Det primære fokus i guiden er at inddrage eleverne i forhold til emner, der omhandler undervisningen og læringsfællesskabet.

I enhver inddragelsesproces er det læreren, der har det overordnede ansvar for at sætte rammerne for elevernes deltagelse. Det vil sige at relationen mellem lærer og elev skal være ligeværdig, men ikke symmetrisk.

I guiden lægges der op til at læreren tilrettelægger strukturerede, åbne og nysgerrige inddragelsesprocesser, der giver alle elever en reel mulighed for at få indflydelse på undervisningen og læringsfællesskabet gennem varierede og differentierede inddragelsesmetoder.

Sådan bruger I guiden

Lærer- og pædagogteam kan bruge guiden som inspiration til drøftelser og refleksion på møder, og til at planlægge og gennemføre elevinddragelse.

Guidens første del giver inspiration til refleksionsprocesser i teamet inden for forskellige emner, der har betydning for elevinddragelse.

Guidens anden del indeholder konkrete aktiviteter, som kan bruges til at planlægge og gennemføre konkrete inddragelsesprocesser i klassen.

I kan bruge Guiden i sin helhed eller vælge temaer og aktiviteter ud, som I finder interessante og relevante.

Hvorfor elevinddragelse?

Der kan være bred enighed om at elevinddragelse som udgangspunkt er vigtigt i det pædagogiske arbejde, men der findes mange forskellige opfattelser af begrebets betydning. Derfor kan det være nødvendigt, at I som team drøfter og reflekterer over, hvordan I hver især forstår elevinddragelse, og hvordan I arbejder med det i praksis.

Børn er eksperter i eget liv

Synet på børn har gennem tiden ændret sig, og i dag betragtes børn i høj grad som kompetente aktører i eget liv, og opdragelsen er blevet langt mindre autoritær. Før i tiden skulle børn ses og ikke høres, mens normen i dag er aktiv inddragelse, hvor der lyttes, forhandles og begrundes. Børn opfattes som eksperter i eget liv, og det betyder, at hvis indsatser skal lykkes, må de tage udgangspunkt i barnets egne erfaringer, perspektiver og ønsker.

På et samfundsmæssigt plan har børn fået medborgerrettigheder, formaliseret gennem FN's børnekonvention, som Danmark tiltrådte i 1991. Børnekonventionen stadfæster blandt andet børns ret til velfærd og omsorg, samt deres ret til at blive hørt og inddraget i alle beslutninger, der vedrører deres liv.

Hvad siger Folkeskoleloven om elevinddragelse?

Folkeskoleloven giver ikke et entydig og konkret svar på, hvor meget og hvordan elevinddragelse skal foregå i skolen og undervisningen.

I loven nævnes elevrådet, som et organ, der har medindflydelse (§45-46), og målet om elevernes demokratiske dannelse er beskrevet i §1, stk. 3:

” Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Derudover står der i loven, at undervisningsdifferentiering skal tilrettelægges, så den svarer til den enkelte elevs behov og forudsætninger, og at lærer og elev løbende skal samarbejde om at fastlægge de mål, der søges opfyldt, og at fastlæggelse af arbejdsformer, metoder og stofvalg i videst muligt omfang skal foregå i samarbejde mellem lærerne og eleverne (§18). Men hvordan dette samarbejde skal foregå, og hvor meget indflydelse eleven skal have på hvilke beslutninger er dog ikke nærmere formuleret.

Folkeskolereformen

Med skolereformen skal eleverne i endnu højere grad inddrages i skoledagen og undervisningen:

- Eleverne skal være med til at udvikle undervisningen.
- Skoledagen skal indrettes ud fra elevernes interesser, behov og forudsætninger, så skoledagen bliver spændende og relevant for eleverne.
- Eleverne kan bl.a. være med til at definere hvilke valgfag, som skolen skal tilbyde, og hvordan tiden til den understøttende undervisning skal bruges på skolen.
- Det bliver muligt at oprette afdelingselevråd på skoler med afdelingsstruktur.
- Den forenklede elevplan skal i højere grad også inddrages som et arbejdsredskab i den daglige undervisning og som et led i den løbende evaluering af eleven. Eleverne skal inddrages aktivt i opstilling af læringsmål, vurdering af status og plan for opfølgning.

www.uvm.dk, juni 2014

Fire mål med elevinddragelse

Der kan være flere bevæggrunde for at inddrage eleverne, og i det følgende præsenteres fire overordnede mål, der kan ligge til grund for elevinddragelse. Inddragelsesprocesser vil ofte være en kombination af alle fire, men det er en god idé at have for øje om I primært ser inddragelsen som et mål i sig selv (1+2) eller om inddragelsen er et middel til at opnå en bedre undervisning og øget læring blandt eleverne (3+4).

1

Styrke eleven som demokratisk aktør

Inddragelsen kan være et mål i sig selv, hvor den enkelte elev oplever at komme til orde og får mulighed for at få indflydelse på beslutninger, der vedrører deres eget liv. Det sker fx når læreren lytter til elevens idéer og ønsker og tilrettelægger undervisningsdifferentiering på den baggrund. Derudover opnår eleverne demokratiske kompetencer, når de træner evnen til refleksion, evnen til at formulere sig og sætter ord på deres læringsoplevelser.

2

Styrke klassen som demokratisk læringsfællesskab

Inddragelsen kan ligeledes være et mål i sig selv, når det handler om at styrke klassen som demokratisk læringsfællesskab. Det sker ved at alle får reel mulighed for at være en ligeværdig del af læringsfællesskabet. Når alle elever er ligeværdige deltagere i læringsfællesskabet, bidrager og deltager alle med forskellige ressourcer og kompetencer. Eleverne opnår respekt for hinandens forskelligheder og træner kompetencer inden for demokratiske spilleregler og opnår forståelse for, hvad der skal til for at et læringsfællesskab fungerer for alle.

3

Opnå større viden om eleverne

Inddragelsen kan også være et middel til at kvalificere lærerens arbejde med at differentiere undervisningen, og dermed styrke den samlede læring blandt eleverne. Eleverne har en helt særlig viden, som man kun kan få adgang til ved at spørge dem. Voksne kan ikke "gætte", hvad barnet ved, og hvordan det oplever fx en undervisningssituation. Derfor kan beslutninger vedrørende undervisningen og læringsmiljøet blive bedre ved at inddrage elevernes erfaringer, perspektiver og ønsker.

4

Opnå større motivation og lærelyst blandt eleverne

Endelig kan inddragelsen være et middel til at opnå større motivation og lærelyst blandt eleverne. Succesfuld undervisning og pædagogisk arbejde forudsætter elevens motivation og medspil. Når eleven oplever at blive lyttet til og dermed anerkendt, bidrager det til udvikling af selvværd og mod på at deltage i læringsfællesskabet. Det gør undervisningen lettere, når eleven er motiveret og har lyst til at lære.

Formålet med elevinddragelse

Hvad handler øvelsen om: At I som team diskuterer, hvordan I opfatter elevinddragelse, og hvad I gerne vil have ud af at inddrage eleverne i læringsfællesskabet.

Sådan gør I: Kopiér arket til alle deltagere. Klip udsagnene ud og læg dem i en bunke på bordet. Udvælg hver især de 3 vigtigste udsagn. Tag en runde, hvor I fortæller, hvad I hver især har valgt. Tal sammen i teamet om, hvilke overordnede mål I fremover ønsker at have for jeres elevinddragelse.

Der er vigtigt, at alle elever kommer til orde og får mulighed for at få indflydelse på beslutninger, der vedrører deres liv.

Elevinddragelse medfører i sig selv læring hos eleverne, da det træner elevernes evner til refleksion og til at formulere sig, hvilket påvirker fagligheden.

Eleverne opnår respekt for hinandens forskelligheder og træner kompetencer inden for demokratiske spilleregler, og de lærer hvad der skal til for at et læringsfællesskab fungerer for alle.

Eleverne oplever at være en ligeværdig del af læringsfællesskabet, hvor der er plads til at eleverne bidrager og deltager med forskellige ressourcer og kompetencer.

Børn har en helt særlig viden, som vi kun kan få adgang til, hvis vi spørger dem selv. Vi kan som voksne ikke "gætte", hvad barnet ved, og hvordan det oplever fx en undervisningssituation, læring osv.

Elevinddragelse er et middel til at opnå viden om eleverne og få input til at tilrettelægge en endnu bedre undervisningsdifferentiering målrettet elevernes behov.

Elevinddragelse øger elevernes oplevelse af at blive anerkendt, hvilket har en positiv indvirkning på elevens motivation og lyst til at lære.

Elevernes medindflydelse på undervisningsform og emne er befordrende for udvikling af inkluderende læringsmiljøer.

Elevernes motivation for at lære stimuleres ved, at de oplever at sætte præg på undervisningen og arbejde med emner, som interesserer dem.

Elevinddragelsen skal give eleverne et nuanceret sprog om læring og dermed øge muligheden for at eleverne oplever succes i læringssituationer.

Hvordan inddrager vi alle elever?

Ligeværdigt læringsfællesskab

For at kunne inddrage alle elever i en klasse er det vigtigt, at der etableres et ligeværdigt inkluderende læringsmiljø med respekt og udfoldelsesmuligheder for den enkelte i fællesskabet.

Det betyder, at den enkelte elev skal hjælpes til at deltage og bidrage ligeværdigt i læringsfællesskabet, samtidig med, at der skal opbygges et læringsfællesskab, som er præget af åbenhed, tolerance og respekt for alles forskelligheder, kompetencer, ressourcer, erfaringer osv.

Det er når den enkelte elev bliver mødt som en ligeværdig medspiller, at han eller hun får lyst til og udvikler evnen til at bidrage ind i fællesskabet. Når læreren møder den enkelte elev ligeværdigt er der også større sandsynlighed for, at eleverne møder hinanden ligeværdigt og med respekt for den enkelte, hvilket er med til at styrke læringsfællesskabet.

Ligebehandling er ikke ensbehandling

I en klasse kan man som lærer opleve, at der er nogle elever, som er sværere at inddrage end andre. Det kan handle om elever, der har svært ved det faglige stof, elever som ikke umiddelbart samarbejder i undervisningen, elever med et mindre veludviklet sprog, som har svært ved at udtrykke sig mundtligt eller meget forsigtige og

generte elever. Det kan også handle om elever, der opfatter sig selv som lavt placeret i klassens hierarki og derfor ikke tror at deres mening er vigtig.

Det er vigtigt at have lige så høje forventninger til disse elevers inddragelse, som til de øvrige elever, og arbejde med metodedifferentiering fremfor forventningsdifferentiering i inddragelsen.

Varierede inddragelsesmetoder

Der kan være behov for at benytte en stor metodevariation i inddragelsesprocesser, så alle elever sikres lige mulighed for at kunne deltage. Det kan fx være gennem metoder, der tager udgangspunkt i kreativitet og bevægelse eller metoder, der ikke kræver at eleverne skal kunne formulere sig mundtligt. Derudover er det vigtigt, at eleverne ved hvilke muligheder de har for at blive inddraget, samt hvornår og hvordan de løbende kan give deres mening til kende.

Ved at træne eleverne i at give udtryk for deres holdninger og læringsoplevelser i mange situationer ved hjælp af varierede metoder, bliver de også bevidste om, at der findes forskellige muligheder for at komme til orde og få demokratisk indflydelse, og ikke kun på klassemøder, flertalsafstemninger eller i elevrådet.

Elevcirkler

Hvad handler øvelsen om: At I som team sætter fælles fokus på de elever, som kan være svære at inddrage.

Sådan gør I: Kopiér arket til alle deltagere. Tænk på eleverne i klassen og sæt elevernes navne ind i cirklen. Hver deltager laver sine egne elevcirkler, som repræsenterer indtryk fra ens egen undervisning.

- Tal sammen om de elever I har skrevet i den yderste cirkel.
- Tag en runde, hvor I taler om: Hvornår lykkes inddragelsen? Hvad har eleven indflydelse på i læringsfællesskabet? Beskriv gerne konkrete eksempler fra undervisningen
- Udvælg hver især ca. 3 elever, som I ønsker at være særligt opmærksomme på i forhold til inddragelse og indflydelse. Tænk over: Er der noget du får lyst til at gøre, ændre på eller iværksætte i forhold til de 3 elever?

Hvad skal eleverne have indflydelse på?

Eleven som ligeværdig medspiller i læringsfællesskabet

Udgangspunktet for denne guide er, at eleverne betragtes som aktive deltagere i eget liv og dermed som ligeværdige medspillere i læringsfællesskabet. Når eleverne betragtes som ligeværdige medspillere betyder det, at de har ret til at blive hørt, men det må ikke forveksles med, at eleven kan gøres ansvarlig i alle sammenhænge.

Det er lærerens ansvar, at eleven ikke bliver overladt til sig selv med ansvar for egen læring. Målet med elevinddragelse er således ikke fuld selvbestemmelse og frit valg på alle hylde, men at eleverne får indflydelse på beslutninger, der vedrører dem, og at de har den nødvendige viden for at kunne indgå kvalificeret i en inddragelsesproces.

Undgå uhensigtsmæssig ansvarliggørelse

Det kan være en udfordring at skelne mellem elevinddragelse og selvstyrings- og disciplineringsredskaber som fx individuelle læreplaner, samtaleark og kontrakter.

Når eleven er med til at formulere individuelle læringsmål, kan der være en risiko for at målet kommer til at fremstå som elevens eget, og dermed bliver elevens eget ansvar at leve op til. Men elevens individuelle læringsmål skal afspejle de obligatoriske fælles mål, og de indeholder ikke nødvendigvis noget, som eleven identificerer sig med eller er optaget af. Man risikerer at pålægge eleven at "skulle-ville" et bestemt mål, og det kan komme til at fremstå som om det er elevens egen skyld, hvis målet ikke bliver nået.

Elevinddragelse forudsætter således, at du som lærer gør dig klart, hvilke fastlagte rammer der er, hvad eleverne reelt kan få mulighed for at få indflydelse på og være med til at tage ansvar for og tydeliggør de præmisser for eleverne.

Eksempel • Mads i 5. klasse

Mads skal sammen med sin dansklærer udfylde et ark med læringsmål. Mads skal svare på spørgsmålet: **"Hvad vil jeg blive bedre til?"**.

Mads ved godt, at hans lærer har fortalt ham mange gange, at han skal sørge for at få lavet sine lektier, så han svarer **"Læse lektier"**.

Men Mads synes tit dansklektierne er svære at lave alene, og hans forældre kan ikke hjælpe ham.

Næste gang dansklæreren evaluerer målet med Mads ved han godt, at han ikke er blevet bedre til at læse lektier, og han oplever at det ham, der ikke har gjort det godt nok.

På baggrund af det Mads fortæller, vurderer dansklæreren at Mads, som er en af de elever, der har mest brug for at øve sig, har fået pålagt et for stort ansvar og oplevet et nederlag i stedet for at blive styrket fagligt.

Læreren beslutter i en periode ikke at give nogen lektier for i dansk.

Giv eleverne reelle valgmuligheder

Reel indflydelse handler også om at få reelle valgmuligheder, hvor læreren ikke prøver at manipulere eleven til at træffe et bestemt valg.

Inddrages eleven fx i valg af arbejdsmetode, skal valgmulighederne ud fra en faglig vurdering være lige relevante for eleven, så det reelt bliver op til eleven at vælge mellem de foreslåede arbejdsmetoder. Det kræver dog, at eleven skal være klædt på til kunne træffe et kvalificeret valg, det vil sige hvor de forskellige valgmuligheder er afgrænset af læreren og afprøvet af eleven.

Eksempel • Emma og Sofie i 4. klasse

Dansklæreren har gennemgået tre elementer af dansk grammatik (tegnætning, bøjning af udsagnsord og stavning).

Læreren spørger Emma, hvad hun har behov for at øve mere af. Læreren gør det tydeligt at dansk grammatik ligger fast som overordnet læringsmål, og sikrer sig at, Emma forstår de forskellige elementer hun kan vælge imellem.

Emma vælger at øve tegnsætning.

Læreren går videre til Sofie. Læreren vurderer, at Sofie har behov for at øve stavning, hvilket læreren fortæller Sofie, og i stedet får Sofie tre forskellige muligheder at træne stavord på.

Hvad kan eleverne overhovedet få indflydelse på?

Der ligger naturligvis en lang række begrænsninger for, hvad eleverne kan få indflydelse på, som enten er bestemt af lovgivning (fag, trinmål osv.), kommunale retningslinjer (fx timetal), skolen eller lærerens faglige vurdering af, hvad eleven har behov for.

Derudover skal der tages hensyn til elevernes alder og kognitive forudsætninger, som har betydning for hvor

komplekse og abstrakte emner eleverne er i stand til at forholde sig til i en inddragelsesproces (læs mere om alder, udviklingstrin og inddragelse på side 12-13).

I enhver inddragelsesproces er det vigtigt, at eleverne bliver præsenteret for, hvilke fastlagte rammer der er, og hvad der er mulighed for at få indflydelse på. Eleverne bør også kende deres muligheder for at få demokratisk indflydelse på de fastlagte rammer fx gennem elevrådet, kommunalbestyrelsen eller Danske Skolelever.

Eksempler på, hvad eleverne kan få indflydelse på i forhold til undervisningen:

Rammerne for undervisningen	Planlægning af undervisningen	I undervisningen	Opfølgning på undervisningen
"Oversættelse" af trinmål osv. til praksis i klassen	Input til temaer, metoder, aktiviteter, materialer, holddeling	Løbende feedback til læreren på indhold, metode, organisering og justering af undervisning	Evalueringsmetoder, som inddrager elever i feedback på undervisning
Input til årsplaner, overordnede mål, tema, fokus, metoder osv.	Lytte til elevernes perspektiv på egne forudsætninger, potentialer og interesser	Undervisningsmetoder, som inddrager elevens holdninger og perspektiver	Elevens læringsoplevelser og perspektiv på effekten af undervisningen fx elevplaner
Input til udvikling af læringsrummet	Inddragelse ift. elevens faglige niveau og behov for støtte	Reelle valgmuligheder ift. valg af arbejds-metode, sværhedsgrad, materialer osv.	Elevens perspektiv og indflydelse på skole-hjem samtaler og aftaler
Input til temaer, projekter, forældremøder	Medindflydelse på planlægning og gennemførelse af læringsforløb		
Læringsmiljø			
Input til elevråd			

I denne guide er fokus på inddragelse i forhold til undervisning og læringsfællesskabet. Eleverne kan naturligvis også blive inddraget i en lang række forhold vedrørende klassens sociale liv og spilleregler. Hent idéer i "Inspirationskatalog til lærere og pædagoger" – en del af serien "Inkluderende læringsmiljø".

Inddragelse i forhold til alder og udviklingstrin

Eleverne i en klasse er forskellige individer med forskellige forudsætninger for deltagelse og inddragelse. Alligevel er der nogle generelle overvejelser, som du bør gøre dig i forhold til elevernes alder og udviklingstrin ved valg af inddragelsesmetode og -emne.

Et godt kendskab til den enkelte elev er et vigtigt udgangspunkt for at vurdere om elevens eller gruppens forudsætninger kan forstås alderssvarende eller om der eventuelt skal tages særlige hensyn.

6-8 år

I seks- til otteårsalderen udvikler og lærer eleverne gennemgående i konkrete sammenhænge. Eleverne kan fortælle om egne konkrete oplevelser. Eleverne kan med deres forestillingsevne spænde over et begrænset tidsrum og dermed genfortælle oplevelser, der ligger en anelse tilbage i tiden, fx hvad lavede vi sidste gang vi havde idræt? (for et par dagen siden) og hvor var vi på tur henne? (for et par måneder siden). Men hvis man går langt tilbage i tiden, kan det være vanskeligt for eleverne at redegøre for detaljer ved en oplevelse.

Eleverne har en begyndende opmærksomhed på at verden kan opleves fra et andet perspektiv end deres eget og vil gøre sig de første overvejelser om sig selv i forhold til fx kammerater ved blandt andet at konstatere forskelle. Fx: "Jeg kan godt lide at spille fodbold, Oscar kan godt lide at svømme. I min familie er vi tre, i hans familie er de syv. Jeg er god til at skrive bogstaver, han er god til at tegne". Eleverne har i denne alder stor glæde af at være og lære sammen med voksne, kigge på, efterligne og lave ting sammen med voksne.

I elevinddragelse af børn i seks- til otteårsalderen bør man fokusere på elevernes egne konkrete tanker, følelser og handlinger og i forlængelse heraf elevernes forståelse af og perspektiver på samme. Eleverne kan, med støtte fra en voksen, forstå handlinger fra flere perspektiver.

8-12 år

I otte- til tolvårsalderen udvikler eleverne tiltagende et abstrakt selv billede. Det vil sige, at eleverne bliver i stand til at betragte sig selv set med andres øjne og således se på egne tanker, følelser og handlinger fra en andens perspektiv.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at elever, der af den ene eller anden grund oplever sig selv som anderledes, kan gennemgå en særlig sårbar periode i denne alder. I denne alder bliver eleverne i tiltagende grad i stand til at forstå

"som-om" i-tale-sættelser og budskaber gemt mellem linjerne og som hentydninger mellem mennesker. Eleverne kan i højere grad forstå og sætte ord på sociale hændelser som uafhængige af dem selv.

Eleverne har i denne alder stor glæde af at være og lære sammen med jævnaldrende, men har generelt brug for en voksen til at sætte rammerne, så alle får mulighed for at deltage på en god måde.

I elevinddragelse af børn i otte- til tolvårsalderen bør man fokusere på at i-tale-sætte tanker, følelser og handlinger fra flere ligeværdige perspektiver og i forlængelse heraf fokusere på de forskellige intentioner der kan ligge bag, det vil sige det tilstedeværende men usagte.

Fra 12 år og frem

Fra tolvårsalderen integreres samfundsnormer og moral i stigende grad i elevernes selvbillende og eleverne er således i stand til tage et generaliseret perspektiv som fx et samfundsperspektiv, et moralsk perspektiv eller et juridisk perspektiv når tanker og handlinger skal vurderes.

Eleverne kan nu tænke hypotetisk og derfor forestille sig mulige og ideelle alternativer til det faktiske. Og man kan gennem dialog tale abstrakt om intentioner bag handlinger og alternative handlinger. Eleverne kan også i tiltagende grad planlægge egne handlinger i forhold til et givent mål.

Eleverne kan nu tænke abstrakt, tænke ud af boksen og tænke i mere ukonventionelle baner. De har i denne alder stor glæde af at planlægge egen læring og reflektere over læring sammen med jævnaldrende. Men de fleste skal et godt stykke op i ungdomsårene før de er i stand til selvstændigt at skelne og planlægge i spændet mellem det ideelle, det logiske og det praktisk mulige.

I elevinddragelse af børn fra tolvårsalderen bør man fokusere på at udfordre elevernes tænkning om sig selv og andre gennem inddragelse af større perspektiver som fx samfundsmæssige, moralske, juridiske med flere.

Sara Hedegaard Jensen, cand.psych.aut.

Reel indflydelse

Hvad handler øvelsen om: At I som team reflekterer over, hvornår I giver jeres elever reel indflydelse, og hvornår I oplever det kan være en udfordring.

Sådan gør I: Kopiér arket til hver deltager i teamet. Tænk hver især over nedenstående spørgsmål:

- Hvad giver jeg allerede eleverne reel indflydelse på?
- Hvornår kommer jeg til at lave pseudoinddragelse eller manipulere eleverne til at ville noget bestemt?
- Hvad kunne jeg inddrage eleverne mere i?
- Hvad kunne jeg give eleverne mere indflydelse på?

Tal sammen i teamet om, hvilke refleksioner I har fået lyst til at dele med hinanden.

Skriv stikord ned fra jeres fælles drøftelse i teamet:

Hvordan skal eleverne inddrages?

Lydhørhed, åbenhed og nysgerrighed

En ligeværdig inddragelse af elevernes stemmer forudsætter en fundamental åbenhed og lydhørhed, hvor man skal turde tro på, at dét eleverne giver udtryk for kan bruges til at ændre noget i undervisningen og læringsfællesskabet. Derfor er det vigtigt at tilrettelægge inddragelsesaktiviteter og -forløb, der inviterer eleverne til at sætte ord på deres læring og bidrage med deres forskellige perspektiver og idéer. Eleverne skal opleve, at det nytter noget at deltage, og at de ved at udvikle et nuanceret sprog om læring, får øje på flere succeser i lærings-situationer.

Fokus for inddragelsen afhænger af eleverne og klassens behov. I det følgende skelnes mellem fire forskellige fokusområder:

Lytte og anerkende

Inddragelsen består i at se og anerkende eleven ved at lytte åbent og nysgerrigt til, hvad der giver eleven lyst til at lære eller forhindrer, at eleven kan opfylde de lærerdefinerede mål og forventninger. Sammen med eleven kan man finde frem til, hvilken hjælp eller undervisningsmetode, der kan gøre undervisningen og læringsprocessen mere overskuelig, spændende eller relevant.

Medindflydelse på læringsforløb

Ved at give eleverne indflydelse på udvikling og gennemførelse af læringsforløb, opleves undervisningen mere relevant og vedkommende, hvilket styrker elevernes motivation og engagement. Når eleverne skal være med til at udvikle læringsforløb, er det vigtigt at det sker gennem en styret og kreativ proces, hvor eleverne kender læringsmålene, og hvor processen sikrer, at eleverne lytter til og respekterer hinanden.

Prioritering og medbestemmelse

Eleverne tager medansvar for undervisningen og læringsmiljøet, når de er med til at træffe beslutninger, der vedrører dem selv. Det er lærerens ansvar at vurdere, hvilke valg eleverne er i stand til at træffe, at sørge for at eleverne har den fornødne viden, og at opstille afgrænsede valgmuligheder. Når eleverne inddrages i prioritering, øver de sig i at skelne mellem ønsker og behov.

Elevperspektiv på læringsmål

Elevernes perspektiv på formulering og evaluering af individuelle læringsmål, giver læreren et mere nuanceret billede af elevens læringsudbytte, og det giver eleven mulighed for at få øje på succeser i lærings-situationer. Gennem en nysgerrig og åben dialog med eleven, kan man finde ud af, hvordan man som lærer kan bidrage til, at eleven bedre kan opfylde læringsmålene.

Tag temperaturen på jeres inddragelse af elevernes stemmer

Hvad handler øvelsen om: At I som team reflekterer over jeres nuværende inddragelse af eleverne og formulerer udviklingsområder.

Sådan gør I: Kopiér arket til alle deltagerne. Udfyld hver især spørgsmålene i skemaet nedenfor, og tal sammen om, hvad I er blevet inspireret til at sætte fokus på. Udfyld evalueringen nederst efter ca. 2 uger.

Lytte og anerkende

I hvor høj grad sætter eleverne ord på, hvad de oplever som svært, og hvad der giver dem lyst til at lære?

Hvad vil du gerne forbedre/have særligt fokus på i den næste tid?

Medindflydelse på læringsforløb

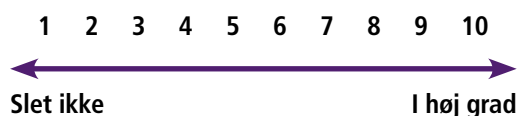
I hvor høj grad inddrager du eleverne i udvikling af læringsforløb?

Hvad vil du gerne forbedre/have særligt fokus på i den næste tid?

Prioritering og medbestemmelse

I hvor høj grad er eleverne i stand til at prioritere og tage medansvar for at træffe beslutninger i læringsfællesskabet?

Hvad vil du gerne forbedre/have særligt fokus på i den næste tid?

Elevperspektiv på læringsmål

I hvor høj grad er eleverne i stand til at sætte ord på deres læringsudbytte, og hvad de ønsker hjælp til for at lære mere?

Hvad vil du gerne forbedre/have særligt fokus på i den næste tid?

Evaluering (reflektér og udfyld efter ca. 2 uger). Hvordan er det gået med de tiltag du har sat i gang?

Oversigt over klasseaktiviteter

Tema	Aktivitet	Type	Tid	Side
 Lytte og anerkende	Skriv ned i tavshed	Tavshed, skrive	20-30 min.	19
	Det bliver svært/sjovt	Taktil, mundtlig	1 lektion	21
	Udfordringsstafet	Udendørs, bevægelse, tempo	30-45 min.	22
	Tegn det	Tegne, mundtlig	1 lektion	23
	Hvad giver dig mest lyst til at lære?	Elevsamtale, mundtlig, taktil	20-30 min.	25
 Medindflydelse på læringsforløb	Idéer på skuespil + Argumentstafet	Drama, mundtlig, konkurrence	2 lektioner	29
	Idépuslespil + Speakers Corner	Taktil, skriftlig, mundtlig	2 lektioner	31
	Byg din idé + Vurdér idéer	Kreativ, mundtlig, evt. udendørs	2 lektioner	33
	Idébål + Tør du skifte holdning	Mundtlig, skriftlig, bevægelse	2 lektioner	35
 Prioritering og medbestemmelse	Prioriteringsmatrix	Skriftlig, mundtlig, evt. udendørs	1 lektion	37
	Prioritering med kugler	Taktil, visuel	1 lektion	39
	Afstemning med streger	Visuel, bevægelse	30 min.	40
	Tidslinje	Skriftlig, mundtlig, visuel	1 lektion	41
 Elevperspektiv på læringsmål	Løbende målsætning med elev	Forberedelse af elevsamtale	15 min.	43
	Feedback på lektion	Bevægelse, mundtlig	5-10 min.	44
	Evaluering af læringsforløb	Skriftlig, taktil	1 lektion	45
	Læringsoplevelser til elevplan	Elevsamtale	20 min.	48
Inddragelsesforløb	Danskforløb i 4. klasse	Forløb		50

Skriv i tavshed

Klasseøvelse: Tavshed, skrive

Tid • 20-30 min.

Formål

Formålet er, at eleverne individuelt og i tavshed får mulighed for at overveje, hvad de oplever som udfordrende og spændende ved et kommende læringsforløb, og at de oplever at blive lyttet til og anerkendt.

Forberedelse

Forbered en kort præsentation af rammerne for det læringsforløb, som du gerne vil høre elevernes mening om fx læringsmål, emne, tid osv. understøt gerne visuelt.

Kopier elevarket på side 20 til alle elever i klassen.

EKSEMPEL • Sådan gjorde en 5. klasse i Gribskov Kommune:

Klassen udfyldte elevarket inden et læringsforløb i dansk, og læreren brugte elevernes input til at lave undervisningsdifferentiering med afsæt i elevernes behov.

”En pige gjorde på elevarket selv opmærksom på, at hun har svært ved at skrive historier, og jeg kunne hjælpe med en løsning ved at støtte en opdeling af opgaven og introducere en skrivemetode til at understøtte skriveprocessen. Det gav god mening at eleven fik sat ord på det, der er svært”. (Dansklærer i 5. klasse)

”Det var rart at det var en let opgave vi startede ud med”. (Elev 5. klasse om elevarket)

”Når man rakte fingeren op efter opgaven, så var vores lærer bedre til at tage alle elever - og ikke kun dem hun plejer. Der er nogen elever, som fylder meget i klassen og som altid bliver hørt”. (Elev i 5. klasse)

I klassen

1. Fortæl klassen, at du gerne vil høre, hvad eleverne oplever som svært og spændende ved det læringsforløb, I skal i gang med. Fortæl hvad eleverne kan få indflydelse på, og hvad der ligger fast.

2. Præsenter rammerne for læringsforløbet fx læringsmål, emne, tid osv. understøt gerne visuelt. Eleverne udfylder hver især elevarket med spørgsmålene:

- Hvad lyder spændende?
- Hvad bliver svært?
- Hvad glæder jeg mig til?

Eleverne må ikke kommentere på hinandens svar.

3. Alle sedlerne samles i en stor kuvert e.l.

4. Fortæl, hvad der nu skal ske med elevernes input. Fx at du tager deres besvarelser med hjem og læser dem og efterfølgende fortæller klassen/enkelte elever, hvordan deres input vil blive brugt.

TIPS

De yngste elever kan have svært ved at forholde sig til noget, der skal ske i fremtiden, så her kan du med fordel lave aktiviteten umiddelbart efter en undervisningslektion eller et forløb, hvor eleverne kan svare på, hvad de oplevede som spændende, svært og sjovt.

Skriv i tavshed

Hvad lyder spændende?

Hvad bliver svært?

Hvad glæder jeg mig til?

Det bliver svært/sjovt

Klasseøvelse: Taktil, mundtlig

Tid • 1 lektion

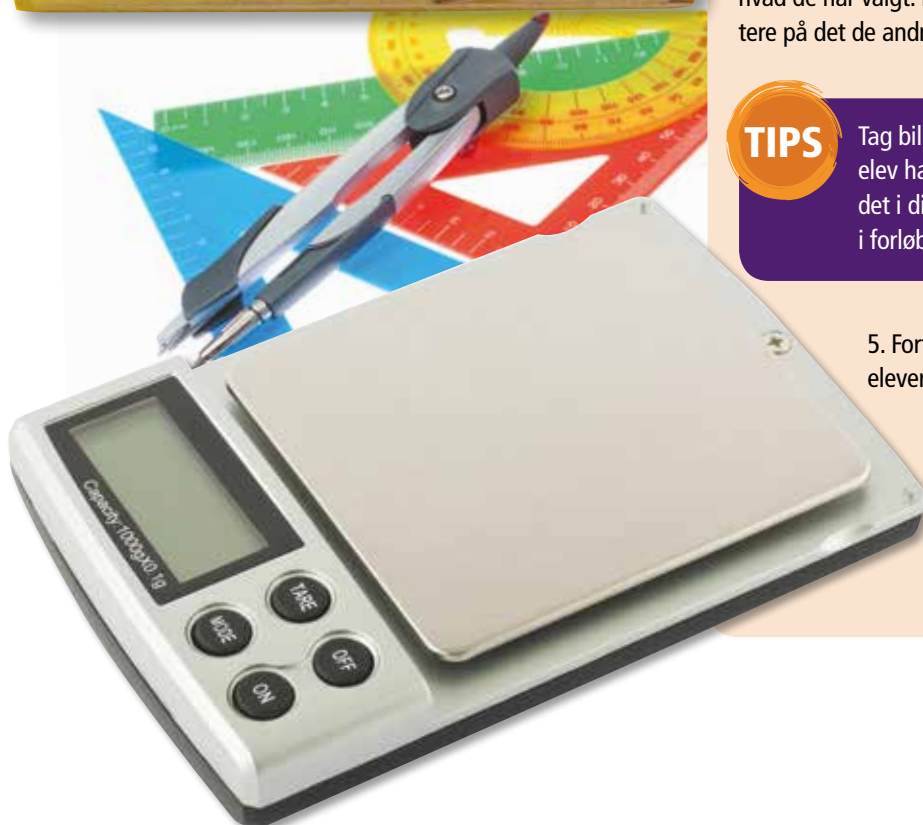
Formål

Formålet er, at lytte til og anerkende, hvad eleverne oplever som udfordrende og spændende ved et kommende læringsforløb ud fra materialer, rekvisitter, rum osv.

Forberedelse

Forbered en kort præsentation af rammerne for det læringsforløb, som du gerne vil høre elevernes mening om fx læringsmål, emne, tid osv. Understøt gerne visuelt.

Find rekvisitter, materialer osv. som du forestiller dig at benytte i undervisningsforløbet (fx geometri: figurer, mønstre, spejle, byggeklodser, spil osv.).

I klassen

1. Fortæl klassen, at du gerne vil høre deres mening om det kommende læringsforløb. Fortæl hvad eleverne kan få indflydelse på, og hvad der ligger fast.

2. Præsenter læringsforløbet, som du gerne vil høre elevernes mening om fx læringsmål, emne, metode, tid osv. understøt gerne visuelt.

3. Placér materialer, eksempler på opgaver og arbejdsmetoder på bordene, så alle elever har adgang til at kunne se og røre ved dem, mens du fortæller, hvordan man kan arbejde med de forskellige materialer og metoder.

Eleverne vælger hver især 2 ting:

- 1 som de glæder sig til
- 1 som de tror bliver svært

4. Opsamling i plenum. Eleverne fortæller, hvad de har valgt. Eleverne må ikke kommentere på det de andre siger.

TIPS

Tag billeder af dét den enkelte elev har valgt, så du kan bruge det i din planlægning og senere i forløbet.

5. Fortæl, hvad der skal ske med elevernes input.

Udfordringsstafet

Klasseøvelse:
Udendørs, bevægelse, tempo

Tid • 30-45 min.

Formål

Formålet er, at eleverne gennem bevægelse og tempo giver udtryk for, hvad de oplever som udfordrende og spændende ved et kommende læringsforløb, og at de oplever at blive lyttet til og anerkendt.

Forberedelse

Forbered en kort præsentation af rammerne for det læringsforløb, som du gerne vil høre elevernes mening om fx læringsmål, emne, tid osv. Understøt gerne visuelt.

Tegn 2 x 3 store cirkler i skolegården, hvor der står hhv. 'spændende' og 'svært'. Dommerfløjte. Udendørs kridt.

Inddel eleverne i 3 hold.

I klassen

1. Fortæl klassen, at du gerne vil høre deres mening om det kommende læringsforløb. Fortæl hvad eleverne kan få indflydelse på, og hvad der ligger fast.
2. Præsenter læringsforløbet, som du gerne vil høre elevernes mening om fx læringsmål, emne, metode, tid osv. understøt gerne visuelt.
3. Hvert hold får et par minutter til at overveje, hvad de synes lyder spændende og svært ved det læreren har fortalt.
4. Stafetten starter med et fløjt og én fra hvert hold løber hen til cirklen og skrive det de tænker i den ene cirkel. Det gælder om at blive først færdig på holdet.
5. Opsamling i plenum. Hele klassen samles rundt om "vinderholdets" cirkler og læser højt, hvad der står - ingen må kommentere på det, der er skrevet. Derefter læses de andre holds cirkler op. **OBS! Husk at tage fotos af det, der står i cirklerne.**
6. Fortæl, hvad der skal ske med elevernes input.

TIPS

Du kan efterfølgende tale med eleverne om, hvem der bliver lyttet til først når man skal sige sin mening. I denne øvelse var det dem, der kunne løbe og skrive hurtigst. Hvordan er det i andre situationer fx i klassen? De der rækker hånden op først? Eller siger noget først?

TIPS

De yngste elever kan have svært ved at forholde sig til noget, der skal ske i fremtiden, så her kan du med fordel lave aktiviteten umiddelbart efter en undervisningslektion eller et forløb, hvor eleverne kan svare på, hvad de oplevede som spændende og svært.

Tegn det

Klasseøvelse: Tegning, mundtlig

Tid • 1 lektion

Formål

Formålet er, at eleverne individuelt tegner, hvad de oplever som hhv. svært, ok og spændende ved et kommende læringsforløb, og at de oplever at blive lyttet til og anerkendt.

Forberedelse

Forbered en kort præsentation af rammerne for det læringsforløb, som du gerne vil høre elevernes mening om fx læringsmål, emne, tid osv. Understøt gerne visuelt.

Kopier elevarket på side 24 til alle elever i klassen.

I klassen

1. Fortæl klassen at du gerne vil høre deres mening om det kommende læringsforløb. Fortæl hvad eleverne kan få indflydelse på, og hvad der ligger fast.
2. Præsenter læringsforløbet, som du gerne vil høre elevernes mening om fx læringsmål, emne, metode, tid osv. understøt gerne visuelt.
3. Eleverne tegner individuelt på elevarket, hvad de oplever som hhv. svært, ok og spændende ved det kommende læringsforløb. Læreren går rundt ved bordene og får et indtryk af, hvad eleverne tegner.
4. Hæng tegningerne op i klassen og brug dem til at tilrettelægge undervisningsdifferentiering.
5. Fortæl, hvad der skal ske med elevernes input.

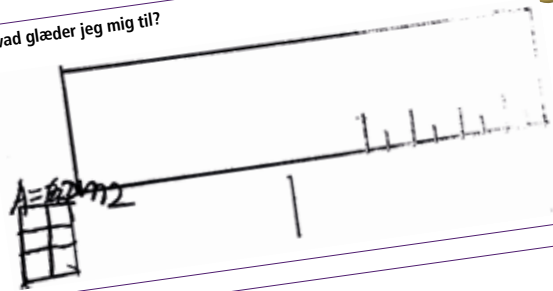
TIPS

De yngste elever kan have svært ved at forholde sig til noget, der skal ske i fremtiden, så her kan du med fordel lave aktiviteten umiddelbart efter en undervisningslektion eller et forløb, hvor eleverne kan tegne, hvad de oplevede som spændende, ok og svært.

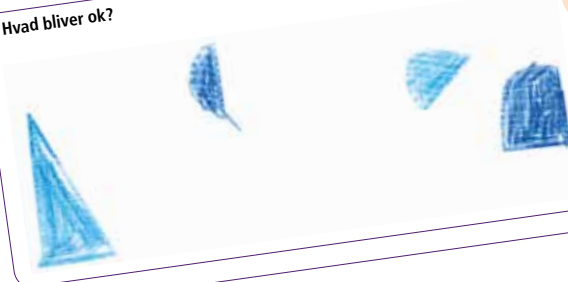
ELEVARK

Tegn det

Hvad glæder jeg mig til?

Hvad bliver ok?

Hvad lyder svært?

KOPIÉR ARKET

Tegn det

Hvad glæder jeg mig til?

Hvad bliver ok?

Hvad lyder svært?

Hvad giver dig mest lyst til at lære?

Elevsamtale, mundtlig, taktil

Tid • 20-30 min.

Formål

Formålet er, at du som lærer gennemfører en struktureret dialog med eleven, hvor du får indsigt i, hvad eleven er motiveret af og, hvad der giver eleven lyst til at lære, og at eleven oplever at blive lyttet til og anerkendt.

TIPS

Aktiviteten kan gennemføres med flere elever ad gangen. Sørg for at eleverne får lige meget taletid, og pointér for eleverne at det ikke handler om at blive enige om, hvilke udsagn, der giver dem lyst til at lære.

TIPS

De yngste elever kan måske have svært ved at overskue mange udsagn, så her kan man som lærer vælge et færre antal udsagn.

Sådan gør du

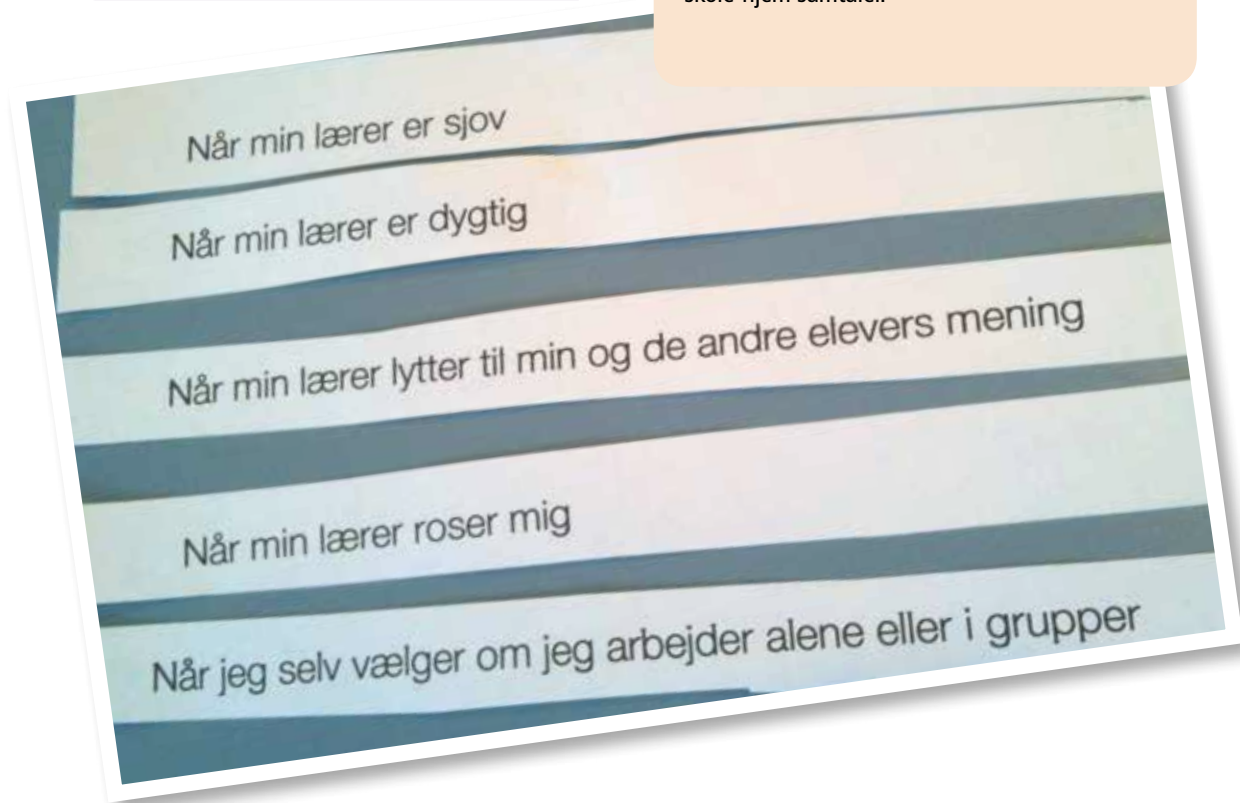
Kopier udsagnene, klip dem ud og læg dem i rækkefølge foran eleven.

1. runde: Læs udsagnene op ét ad gangen, og spørg eleven om det er noget, der giver ham/hende lyst til at lære. Læg de udsagn som eleven vurderer giver lyst til at lære i en separat række.

2. runde: Eleven skal nu kigge på alle de udsagn, som han/hun har valgt ud og vælge de 5, der giver allermost lyst til at lære.

Spørg ind til de 5 udsagn og tal med eleven om der er noget af det der står på sedlerne, som eleven godt kunne tænke sig, at der var mere af i undervisningen/i skolen.

Tag et billede af de 5 udsagn, som fx kan bruges til planlægning af undervisning, elevsamtaler og skole-hjem samtaler.

Udsagn om hvad der giver mest lyst til at lære

Når jeg selv vælger om jeg arbejder alene eller i grupper

Når jeg er med til at bestemme, hvordan vi arbejder med opgaverne i timerne

Når jeg sammen med læreren har sat mål for hvad jeg skal lære

Når jeg skal arbejde hårdt i timerne

Når jeg føler mig god til de opgaver jeg laver

Når jeg er med til at bestemme hvad vi skal lære om

Når der er faste rutiner og jeg ved hvad vi skal i timen

Når min lærer er sjov

Når min lærer er dygtig

Når min lærer forstår at, alle børn er forskellige og har brug for hjælp til forskellige ting

Når min lærer respekterer alle børn i klassen

Når min lærer forventer noget af os elever

Når min lærer lytter til min og de andre elevers mening

Når min lærer fortæller mig hvad jeg er god til og hvad jeg kan blive bedre til

Når min lærer roser mig

Når jeg føler mig tryk

Når mine forældre hjælper med lektierne og spørger til skolen

Når jeg har gode venner i klassen

Når min klassekammerater også har lyst til at lære og følger med i undervisningen

Når der ikke er nogen der gør grin hvis man laver en fejl

Når der er flere voksne i klassen i timerne

Når vi tager på ture fx museer, virksomheder osv.

Når vi har stillesiddende undervisning

Når der er god stemning i klassen

Når der er ro i klassen

Når undervisningen er delt op efter elevernes interesser fx selv kan vælge emne

Når der er leg, spil og teater i undervisningen

Når der er mange pauser og frikvarterer

Når undervisningen er delt op efter hvor dygtige eleverne er

Når der er bevægelse i undervisningen

Når vi laver eksperimenter og forsøg i undervisningen

Når undervisningen foregår udenfor

Når jeg får lektier for

Idéer på skuespil + Argumentstafet

Klasseøvelse:
Drama, mundtlig, konkurrence

Tid • 2 lektioner

Formål

Formålet er, at lade eleverne komme med idéer og forslag til et konkret læringsforløb gennem drama/teater og efterfølgende vurdere de forskellige idéer ved at argumentere for og imod.

Forberedelse

Kopier elevarket på side 30 til alle elever i klassen.

I klassen

1. Fortæl klassen, at de skal være med til at komme med idéer til, hvordan I kan sammensætte et læringsforløb, og at de efterfølgende skal argumentere for og imod de forskellige idéer. Præsenter eleverne for læringsmål og rammerne for forløbet.

2. Idéer på skuespil

Inddel klassen i grupper med ca. 5 elever i hver. Uddel sedler med spørgsmål til det grupperne skal komme med idéer til fx:

- Hvordan ser det perfekte læringsforløb om romertal ud, hvis alt er muligt? Hvad laver vi? Hvem gør hvad? Hvor er vi? Hvordan lærer vi?

Hver gruppe forbereder et teaterstykke på ca. 3 minutter, der viser deres idéer.

Eleverne får 20 min. til at forberede sig.

Hver gruppe fremfører deres teaterstykke.

Skriv løbende pointer og idéer op på tavlen fra teaterstykkerne. I kan også filme eller tage billeder undervejs.

3. Argumentstafet

Udvælg 2 "sekretærer" blandt eleverne og uddel kopier af elevarket svarende til antallet af grupper, der har fremført idéer på skuespil.

Fordel resten af klassen i 2 lige store rækker foran hver sekretær.

Start med at læse idéerne op for den første gruppe, der lavede skuespil. Eleverne overvejer et par minutter, hvad der gør idéerne gode og dårlige.

Stafetten starter:

1. runde - Optimistrunden:

Den forreste i hver række løber hen til sekretæren og siger et argument for at idéen er god. Sekretæren skriver argumentet ned. Den næste i rækken løber frem osv. Efter 3 minutter fløjtes der.

2. runde - Pessimistrunden:

Nu skal argumenterne handle om, hvad der gør idéen dårlig. Efter yderligere 3 minutter fløjtes der og sekretærene læser argumenterne op.

Det hele gentages for hver af skuespilgruppernes idéer.

4. Fortæl, hvad der skal ske med elevernes input, og hvordan I vil prioritere og beslutte, hvilke idéer, der skal arbejdes videre med.

TIPS

Giv eleverne eksempler på, hvad der er muligt og gør rekvisitter tilgængelige. Det kan fx være undervisningsmaterialer, udklædning.

Argumentstafet

Idé:

Hvorfor er idéen god?

Hvorfor er idéen dårlig?

Idépuslespil + Speakers Corner

Klasseøvelse:
Taktil, skriftlig, mundtlig

Tid • 2 lektioner

Formål

Formålet er, at lade eleverne få idéer til et læringsforløb med inspiration fra materialer/billeder/rekvisitter og efterfølgende argumentere for og imod de forskellige idéer foran klassen.

Forberedelse

Find materialer/billeder/rekvisitter/sedler med stikord, som understøtter det emne, som eleverne skal komme med idéer til (fx historieforløb om Stavnsbåndets ophævelse: bøger, Grundloven, korn, kongekrone, stikord om arbejdsformer/produkter fx grupper, individuelt, teater, plancher).

Mælkekasse el. som eleverne kan stå på i Speakers Corner

Kopier elevarket på side 32.

Eksempel på idé til historieforløb vedr. Grundloven

I klassen

1. Fortæl klassen, at de skal være med til at komme med idéer til, hvordan I kan sammensætte et læringsforløb, og at de efterfølgende skal argumentere for og imod de forskellige idéer. Præsenter eleverne for læringsmål og rammerne for forløbet.

2. Idépuslespil

Inddel klassen i grupper med ca. 4 elever i hver. Uddel til hver gruppe materialer/billeder/rekvisitter/sedler med stikord, som understøtter det læringsforløb, som eleverne skal komme med idéer til. Hver gruppe skal blive enige om kombinationer af 3 stikord/materialer/billeder, som beskriver en idé. Grupperne må gerne finde på flere idéer.

3. Speakers Corner

Uddel et elevark til hver gruppe. Hver gruppe vælger deres bedste idé ud og forbereder 1-2 minutters argumentation for deres idé ud fra spørgsmålene på elevarket:

- Hvad går idéen ud på?
- Hvorfor er idéen god - 3 argumenter?
- Hvem vil idéen være god for?
- Hvad skal der til for at idéen lykkes?

Grupperne vælger en repræsentant, som skal præsentere deres idé for resten af klassen, og eleverne stiller sig på skift op på en mælkekasse og præsenterer argumenterne.

Skriv idéerne op på tavlen.

4. Fortæl, hvad der skal ske med elevernes input, og hvordan I vil prioritere og beslutte, hvilke idéer, der skal arbejdes videre med.

Speakers Corner

Hvad går idéen ud på?

Hvorfor er idéen god - 3 argumenter?

Hvem vil idéen være god for?

Hvad skal der til for at idéen lykkes?

Byg din idé + Vurdér idéer

Klasseøvelse:
Kreativ, mundtlig, skriftlig, evt. udendørs

Tid • 2 lektioner

Formål

Formålet er, at lade eleverne komme med idéer og forslag til et læringsforløb ved hjælp af LEGO eller andre kreative materialer og efterfølgende argumentere for og imod de forskellige idéer foran klassen.

Forberedelse

Kopier elevarket på side 34.

TIPS

I kan også gøre aktiviteten længere og med flere materialer og arrangere det som en fernisering.

TIPS

Til de yngste elever kan spørgsmålene formuleres så de relaterer til noget konkret, som eleven for nylig har erfaringer med fx:
"Hvad er det sjoveste du har lavet i dansk i den her uge?"

I klassen

1. Fortæl klassen, at de skal være med til at komme med idéer til, hvordan I kan sammensætte et læringsforløb, og at de efterfølgende skal argumentere for og imod de forskellige idéer. Præsenter eleverne for læringsmål og rammerne for forløbet.

2. Byg din idé:

Hver elev får så vidt muligt de samme materialer fx LEGO e.l. og får til opgave i tavshed at bygge (ca. 10 min) fx:

- Hvordan ser det perfekte danskforløb om Harry Potter ud? Hvad laver vi? Hvem gør hvad? Hvor er vi? Hvordan lærer vi?
- Hvordan ser den perfekte skoleuge ud?

Evt. støttespørgsmål som, hvilke fag, hvilken slags opgaver, hvor er vi henne osv.

Eleverne sætter sig sammen i grupper med ca. 4 i hver, og på skift fortæller de om deres idé.

Eleverne bygger deres 4 idéer sammen til én figur (ca. 10 min)

Hver gruppe præsenterer ud fra figuren deres forslag til læringsforløbet for resten af klassen.

3. Vurdér idéer:

Hver gruppe udfylder et ark om deres egen idé med følgende spørgsmål:

- Hvorfor er idéen rigtig god?
- Hvem gør den noget godt for?
- Går idéen ud over nogen?
- Bryder den nogen aftaler, regler eller love?

Opsamling i plenum: Hver gruppe læser deres argumenter op eller man går rundt og ser hinandens argumenter.

4. Fortæl, hvad der skal ske med elevernes input, og hvordan I vil prioritere og beslutte, hvilke idéer, der skal arbejdes videre med.

Vurdér idéer

Hvorfor er idéen rigtig god?

Hvem gør den noget godt for?

Går idéen ud over nogen?

Bryder den nogen aftaler, regler eller love?

Idébål + Tør du skifte holdning

**Klasseøvelse:
Mundtlig, skriftlig, bevægelse**

Tid • 2 lektioner

Formål

Formålet er, at lade eleverne komme med idéer og forslag til et læringsforløb ved individuelt at skrive deres idéer ned og efterfølgende debattere deres holdninger og være åbne for at skifte holdning.

I klassen

1. Fortæl klassen, at de skal være med til at komme med idéer til, hvordan I kan sammensætte et læringsforløb, og at de efterfølgende skal argumentere for og imod de forskellige idéer. Præsenter eleverne for læringsmål og rammerne for forløbet.

2. Idébål

Eleverne sidder i en rundkreds på gulvet. Fortæl eleverne at de skal forestille sig en verden, hvor alt er muligt og kan lade sig gøre.

Skriv et fokuspørgsmål på et stort stykke papir og læg det på gulvet i midten af rundkredsen (bålet) fx "Hvordan kan læringsforløbet om geometriske figurer blive spændende?"

Eleverne skriver i tavshed én idé på et stykke papir. Idé-lapperne lægges rundt om fokuspørgsmålet som "brænde på et bål". Når alle idé-lapper er lagt hjælper læreren med at kategorisere idéerne.

3. Tør du skifte holdning:

Præsenter et diskussionsemne, som er dukket op i idéudviklingen fx "Vi skal ikke have lektier for i matematik derhjemme, de skal laves på skolen." Alle elever udstyres med et papir, hvor de tegner værdilinjens - vist på side 36.

Eleverne overvejer deres holdning individuelt i ca. 1 minut og sætter kryds på værdilinjens det sted, som bedst udtrykker deres umiddelbare holdning.

Fortæl eleverne, at de på et hvilket som helst tidspunkt i aktiviteten må strege deres oprindelige kryds ud og sætte et nyt, hvis de skifter holdning. Det skal betragtes som en kvalitet at turde ændre opfattelse, hvis man får nye informationer eller nuancer gennem en debat.

1. runde: Eleverne går rundt mellem hinanden og finder en klassekammerat med samme holdning, som dem selv. Hver elev argumenterer for deres holdning og diskuterer den i 2-3 minutter.

2. runde: Eleverne finder en klassekammerat, som har en anden holdning end dem selv. De to elever diskuterer deres forskellige holdninger i 2-3 minutter.

3. runde: Eleverne vender tilbage til klassekammeraten fra 1. runde og diskuterer, om man har ændret sin oprindelige holdning.

Øvelsen gentages med et nyt diskussionsemne, som er dukket op i idéudviklingen.

4. Fortæl, hvad der skal ske med elevernes input, og hvordan I vil prioritere og beslutte, hvilke idéer, der skal arbejdes videre med.

TIPS

Sådan gjorde nogle matematiklærere på 4. årgang i Gribskov Kommune: Lærerne tilrettelagde et inddragelsesforløb, hvor eleverne skulle være med til at planlægge og gennemføre et læringsforløb om romortal. De gennemførte Idébålet og Tør du skifte holdning med udgangspunkt i spørgsmålet 'hvordan kan jeg blive bedre til matematik?'. Efterfølgende lavede de aktiviteten 'Speakers Corner', hvor eleverne skulle argumentere for deres forslag til, hvordan man kan lære om romortal. Til sidst underviste eleverne hinanden i grupper. Eleverne valgte især bevægelsesaktiviteter som hinkeruder og udendørs stratego.

Værdilinjen

Udsagn: *Vi skal ikke have lektier for i matematik derhjemme, de skal laves på skolen.*

Helt enig

Neutral/usikker

Uenig

TIPS

"Tør du skifte holdning" egner sig ikke til de yngste elever, da det at skifte holdning forudsætter evnen til at skifte perspektiv, og det vil de fleste af de yngste elever ikke være i stand til. Læs mere i afsnittet "Inddragelse i forhold til alder og udviklingstrin" på side 12.

TIPS

I kan evaluere aktiviteten i klassen ud fra spørgsmålene:

- Skiftede du holdning?
- Hvad havde indflydelse på at, du skiftede holdning?
- Hvad gjorde det svært at lytte til andre eller skifte holdning?

Prioriteringsmatrix

Klasseøvelse:
Skriftlig, mundtlig, evt. udendørs

Tid • 1 lektion

Formål

Formålet er, at eleverne i grupper arbejder med at prioritere idéer fx til et konkret læringsforløb ud fra forskellige kriterier.

Forberedelse

Skriv sedler med de idéer, som eleverne skal prioritere. Fx elevernes egne idéer, som er opstået ifm. aktiviteter fra temaet "Medindflydelse på læringsforløb".

I klassen

1. Fortæl klassen, at de skal være med til at prioritere og beslutte, hvilke idéer og forslag I skal arbejde videre med.

2. Tegn prioriteringsmatrixen på tavlen eller uden for i skolegården.

Forklar eleverne, at I sammen skal placere jeres idéer i de fire felter. Forklar hvad felterne betyder.

Inddel eleverne i grupper med ca. 4 i hver. Udlever sedler med idéer til hver gruppe, og lad dem diskutere, hvilket felt de synes idéen skal placeres i (ca. 5-7 idéer pr. gruppe). Brug ca. 10 min.

Hver gruppe lægger deres idéer i de felter de har valgt og forklarer hvorfor.

3. Fortæl klassen hvad der skal ske med deres prioriteringer. For de idéer, der ligger i "Projektbunken" og evt. de der ligger i "Måskebunken" kan I fx bruge en af afstemningsmetoderne.

4. Fortæl klassen hvordan I kommer videre med at sætte handling bag det I har besluttet.

TIPS

Lav øvelsen i plenum med de yngste elever, da der vil være brug for voksenhjælp til at guide.

Matrixen kan også gøres mere simpel til eleverne i indskoling og et stykke op på mellemtrinnet fx ved at ændre kriterierne til lyst/ulyst + let/svært.

Prioriteringsmatrix

Kræver
meget arbejde

"Skrotbunken"

Idéer, der kræver for stor indsats i forhold til det vi får ud af det

"Projektbunken"

Idéer, der kræver planlægning og fx involverer ledelse, elevråd, kommune

Kræver kun
lidt arbejde

"Måskebunken"

Idéer, som vi ikke får så meget ud af, men kan overveje at sætte i gang

"Lavthængende frugt bunken"

Idéer, der kan sættes i gang i morgen

Vi får kun lidt
ud af det

Vi får meget
ud af det

Prioritering med kugler

Klasseøvelse: Taktil, visuel

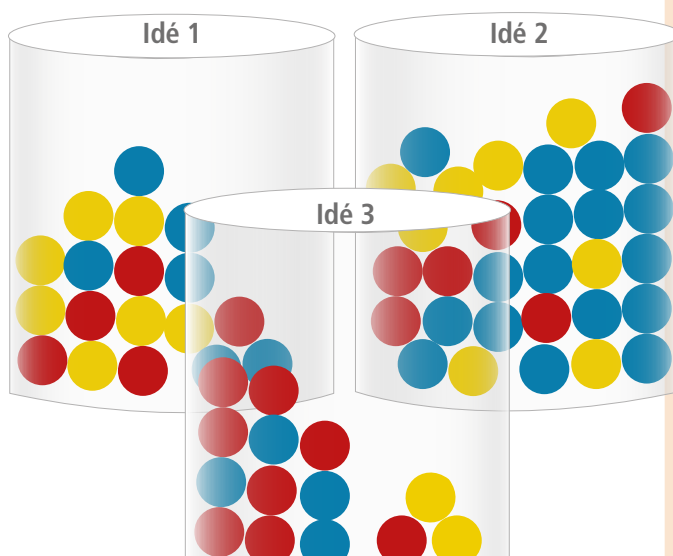
Tid • 1 lektion

Formål

Formålet er, at eleverne individuelt overvejer, hvor vigtig den enkelte idé er, og at klassen får et visuelt indtryk af, hvilken idé de i fællesskab synes er den vigtigste at gå videre med. Det kan fx handle om idéer til læringsforløb eller idéer til forandringer i den generelle undervisning.

Forberedelse

3 gennemsigtige skåle eller beholdere. Kugler, centicubes, mælkepropper e.l. i 3 farver fx rød, gul, blå. Hver elev skal have 15 kugler/centicubes i hver farve.

EKSEMPEL • Sådan gjorde en 1.-2. klasse i Gribskov Kommune i forbindelse med et eventyrforløb: Eleverne skulle vælge, hvilket eventyr de ville arbejde med, og læreren visualiserede forskellige valgmuligheder, som eleverne prioriterede med farvede mælkepropper. Eleverne valgte "De tre bukkebruse" og blev optaget af medindflydelsen og voksede med opgaven. Elevgrupperne fordelte opgaverne indbyrdes og produktet blev en tegneseriefortælling af meget høj kvalitet.

I klassen

1. Fortæl klassen at de skal være med til at prioritere, hvilke idéer og forslag I skal arbejde videre med.

2. Stil de tre tomme skåle på et bord, og skriv en seddel med de tre idéer/forslag og læg en foran hver skål. Uddel til hver elev: 15 røde kugler, 15 blå kugler, 15 gule kugler.

Stil eleverne skalaspørgsmålene. Eleverne lægger kugler i skålene, der afspejler deres svar.

Skalaspørgsmål:

- Røde kugler: På en skala fra 1-5, hvor vigtig synes du, idéen er for dig? (5 er meget vigtig)
- Gule kugler: På en skala fra 1-5, hvor vigtig synes du, idéen er for klassen? (5 er meget vigtig)
- Blå kugler: På en skala fra 1-5, hvor let er idéen at føre ud i livet? (5 er meget let, 1 er meget svær)

Kig på skålene sammen med eleverne og tal om, hvilken idé, det ser ud til at være den bedste at gå videre med.

3. Fortæl klassen, hvad der skal ske med deres prioriteringer.

TIPS

Variér selv spørgsmålene i forhold til, hvad der vil være relevant for at kunne prioritere idéen fx "Hvor meget kan vi lære ved at gennemføre denne idé?" (Fx hvis det handler om et undervisningsforløb).

Afstemning med streger

Klasseøvelse: Visuel, bevægelse

Tid • 30 min.

Formål

Formålet er, at eleverne individuelt overvejer, hvilke idéer eller forslag de synes er vigtige, og at klassen får et visuelt indtryk af, hvad kammeraterne synes er vigtigt.

Fordelen ved metoden er, at eleverne lettere kan danne sig et overblik over det, de skal stemme om inden de prioriterer deres stemmer.

Forberedelse

Skriv en liste med de idéer/forslag, der skal stemmes om.

Flertalsbeslutning: Overvej om alle idéer egner sig til flertalsafstemning. Fx kan et forslag om at alle elever skal have deres egen computer med i skole til at skrive en opgave være problematisk at stemme om, hvis der er 1-2 elever, som ikke har en bærbar computer derhjemme.

Hemmelig afstemning: Overvej om der er behov for en hemmelig afstemning for at undgå at eleverne stemmer ud fra, hvad deres kammerater synes er vigtigt.

I klassen

1. Fortæl klassen at de skal være med til at stemme om, hvilke idéer og forslag I skal arbejde videre med.

2. Skriv forslagene/idéerne, som skal stemmes om op på tavlen. Alle elever får at vide, at de har 3 streger, som de skal placere ud for de forslag/idéer, som de synes er de bedste. Én streg pr. forslag/idé.

Når alle har været ved tavlen og sat deres streger læser læreren forslagene/idéerne op og antal streger. De forslag/idéer der har fået flest streger, er dem I har besluttet at føre ud i livet.

3. Fortæl klassen, hvad der skal ske med deres afstemningsresultat.

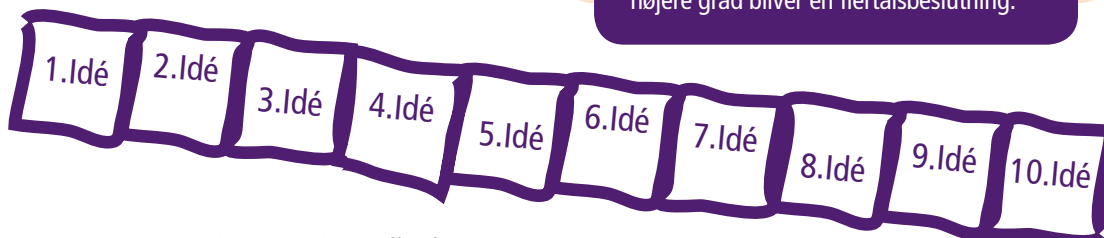
TIPS

Afstemning i flere runder:

Hvis der har været mange idéer er det en god idé at køre endnu en afstemningsrunde. Hvis der i første runde har været 10 idéer eleverne kunne sætte streger ved, kan I køre en runde til, hvor eleverne nu skal fordele deres 3 streger på de 5 forslag, der fik flest streger i første runde. På den måde sikrer man, at det i højere grad bliver en flertalsbeslutning.

Variation: Afstemning med fødder

Skriv hver idé med kridt i skolegården og lad eleverne stille sig på den idé, som de synes er den vigtigste.

Kør en 2. runde med de 3 idéer, der har fået flest stemmer.

Tidslinje

Klasseøvelse:
Skriftlig, mundtlig, visuel

Tid • 1 lektion

Formål

Formålet er, at eleverne er med til at vælge, hvornår og i hvilken rækkefølge forskellige aktiviteter i et læringsforløb skal finde sted.

Forberedelse

Tegn en tidslinje som kan ligge på gulvet.

Eksempel på tidslinje

Læringsforløb:

Start

I klassen

1. Fortæl eleverne, at de skal være med til at planlægge, hvordan og hvornår de forskellige aktiviteter i et læringsforløb skal finde sted.

2. Læg tidslinjen på gulvet og skriv titlen på læringsforløbet over tidslinjen fx "Matematikforløb om Storebæltsbroen".

Inddel eleverne i grupper med ca. 4 i hver. Hver gruppe skriver sedler med de forskellige aktiviteter i læringsforløbet. Hver gruppe læser deres sedler op på skift og lægger dem på tidslinjen på gulvet.

3. Fortæl klassen, hvad der skal ske med tidslinjen. I kan fx hænge den op på væggen, og løbende følge med i, hvor langt I er nået.

TIPS

Hvis eleverne skal være med til at undervise hinanden eller have ansvar for fx at dokumentere nogle af undervisningsaktiviteterne, kan eleverne være med til at skrive deres navne ud for de forskellige opgaver på tidslinjen.

TIPS

De yngste elever kan have svært ved øvelsen, og her kan læreren i stedet udarbejde tidslinjen og hænge den op i klassen og på den måde synliggøre læringsforløbet for eleverne.

Løbende målsætning med elev

Forberedelse af elevsamtale

Tid • 15 min.

Formål

Formålet er, at forberede en elevsamtale om individuelle læringsmål, hvor man gennem en nysgerrig og åben tilgang finder ud af, hvordan man som lærer kan bidrage til, at eleven kan opfylde læringsmålene. Udfyld arket som din egen forberedelse til samtalen med eleven.

1. Eleven skal forstå læringsmålet.

Hvordan kan du forklare, hvad eleven skal lære så eleven forstår det? Fx kunne skrive tallene fra 1-100. Kunne udpege diameter, radius og omkreds på en cirkel.

2. Spørg ind til elevens oplevelse af læringsmålet.

Hvad lyder spændende? Hvad lyder svært? Er der noget eleven ikke forstår? Hvor langt oplever eleven at være fra målet?

3. Præsenter eleven for forskellige muligheder og metoder til at nå målet.

Det er vigtigt at alle mulighederne er reelle valgmuligheder, så eleven ikke oplever at du prøver at overtale ham/hende til noget bestemt.

4. Tal med eleven om, hvilken hjælp og støtte han/hun har behov for til at nå målet.

Foreslå gerne forskellige muligheder.

TIPS

I kan med fordel kombinere denne øvelse med øvelserne "Elevens læringsprofil" og "Elevsamtale om motivation" i Inspirationskatalog til lærere og pædagoger.

Feedback på lektion

Klasseøvelse: Bevægelse, mundtlig

Tid • 5-10 min.

Formål

Formålet er, at få elevernes perspektiv på læringsudbytte og feedback på undervisningsmetoder efter en lektion, og at give eleverne mulighed for at få øje på succeser i læringssituationen.

Forberedelse

Lav store ark med tallene 1-10, som kan ligge på gulvet (Tip: Laminér så de kan genbruges).

Formulér konkrete spørgsmål, du vil stille eleverne i forhold til læringsmål - overvej gerne differentierede mål, så du sikrer at alle elever får mulighed for at opleve succes i læringssituationen.

Spørg både til faglige/socialt læringsoplevelser og undervisningsmetode, så både du og eleverne får et bredt perspektiv på, hvordan lektionen har været.

TIPS

Fokuselever. For at være sikker på, at du får lyttet til alle elever, kan du udvælge fx 5 fokuselever til feedback-øvelsen, som du stiller uddybende spørgsmål om det tal, de har stillet sig på. Gentag øvelsen de næste 5-6 lektioner indtil alle elever har været fokuselev.

I klassen

Som afslutning på lektionen lægges ark med tallene fra 1-10 i rækkefølge på gulvet.

Stil eleverne ét spørgsmål ad gangen, og lad dem stille sig på det tal de synes svarer til deres oplevelse af lektionen.

Stil uddybende spørgsmål fx: Hvad fik dig til at stille dig på 9? Hvad skulle der til for at du ville have stillet dig på et højere tal?

Inspiration til spørgsmål, som du kan stille klassen:

Oplevelse af læringsmiljø:

- Hvor gode var vi til at lære noget i klassen i dag?
- Hvor gode var vi til at hjælpe hinanden i klassen i dag?

Faglige læringsoplevelser:

- Hvor meget lærte jeg ved at lave gruppearbejde/løse opgaver alene/høre læreren fortælle?
- Hvor meget mere ved jeg om Enevælden/insekter/geometriske figurer?
- Hvor meget bedre er jeg blevet til 7-tabellen/sammenhængende skrift/præsentere noget for klassen?

Feedback på undervisningsmetoder:

- Hvor sjovt/spændende var det at skrive?
- Hvor sjovt/spændende var det at løse opgaver parvis?
- Hvor sjovt/spændende var det at tegne geometriske figurer?
- Hvor meget fik jeg hjælp til det, der var svært?

Evaluering af læringsforløb

Klasseøvelse: Skriftlig, taktil

Tid • Ca. 1 lektion

Formål

Formålet er, at få elevernes perspektiv på det faglige og sociale læringsudbytte samt feedback på undervisningsmetoder efter et læringsforløb, og at give eleverne mulighed for at få øje på succeser i læringsituationer.

Forberedelse

Udfyld og kopier arket på næste side med udsagn om de faglige og sociale læringsmål for læringsforløbet. Kopiér elevarket til alle elever.

TIPS

Allerede inden læringsforløbet går i gang er det en god idé at gøre læringsmålene tydelige for eleverne, hæng dem fx op på en planche i klassen, så de kan se både læringsmål og de læringsaktiviteter, der er forbundet med forløbet (undervisningsmetoder, hjemmeopgaver, understøttende undervisning osv.)

EKSEMPEL • Eksempler på differentierede faglige læringsmål formuleret som læringsoplevelser:

Læringsforløb om cirkelformer:

Læringsmål: At eleverne opnår fortrolighed med cirklen, cirkelns omkreds og areal, samt tallet pi.

1. Jeg er blevet bedre til at finde omkreds, diameter og radius på cirklen.
2. Jeg er blevet bedre til at tegne en cirkel med en passer ud fra bestemte værdier for radius.
3. Jeg er blevet bedre til at forklare hvordan tallet pi er fremkommet, ved at tegne en cirkel, måle diameter og omkreds og beregne pi.

Læringsforløb om talforståelse:

Læringsmål: At eleverne kender de naturlige tals opbygning og ordning, herunder titalssystemet

1. Jeg er blevet bedre til at tælle fra 1 til 100.
2. Jeg er blevet bedre til at skrive tallene fra 1 til 100.
3. Jeg er blevet bedre til 1'er og 10'er pladser.

I klassen

1. Tal med klassen om, hvilke aktiviteter I har gennemført i forbindelse med læringsforløbet. Understøt gerne visuelt med billeder og materialer.

2. Uddel elevarket til alle elever. Eleverne svarer individuelt på spørgsmålene i boksen 1) "Hvordan har det været?" på elevarket.

3. Uddel sedler med differentierede læringsmål og sociale læringsmål for klassen formuleret som læringsoplevelser. Eleverne udvælger individuelt de sedler, som beskriver, hvad de hver især oplever de selv og klassen er blevet bedre til, og svarer på spørgsmålene i boksen 2) "Hvad har jeg lært?" på elevarket.

4. Indsaml elevarkene og giv efterfølgende eleverne feedback på, hvad du har taget med fra evalueringen til næste læringsforløb. Giv individuel feedback til eleverne i forhold til, hvordan du kan imødekomme deres ønsker om hjælp til at nå et læringsmål.

TIPS

Aktiviteten kan med fordel kombineres med aktiviteten "Feedback på lektion" på side 44.

Udsagn til klasseøvelse - evaluering af læringsmål

Udfyld differentierede udsagn om mål og uddel til eleverne.

Faglige læringsmål:

Jeg er blevet bedre til:

Jeg er blevet bedre til:

Jeg er blevet bedre til:

Jeg er blevet bedre til:

Sociale læringsmål for klassen:

Vi er blevet bedre til:

Vi er blevet bedre til:

Vi er blevet bedre til:

Vi er blevet bedre til:

Vi er blevet bedre til:

Evaluering af læringsforløb

Læringsforløb:

Navn:

1. Hvordan har det været?

Hvad har været spændende?

Hvad har været svært?

Jeg lærte mest, da vi lavede:

2. Hvad har jeg lært?

Jeg er blevet bedre til:

Jeg vil gerne have hjælp til at blive endnu bedre til:

Hvad er vi blevet bedre til i klassen?

Læringsoplevelser til elevplan

Elevsamtale

Tid • Ca. 20 min.

Formål

Formålet er, at lytte til elevens perspektiv, øge kendskabet til elevens læringsoplevelse og skabe et supplement til de eksisterende elevplaner. Elevens fortællinger kan give et billede af, hvad eleven synes er vigtigt og hvilke tiltag, der kan gøre elevens læringsoplevelse endnu bedre. Et øget kendskab til elevens læringsoplevelse kan give lærer og elev idéer til hvordan læringsudbyttet kan forbedres.

1. Opstart af samtalen

Gør det tydeligt for eleven, hvad formålet med samtalen er, og hvad elevens fortællinger efterfølgende skal bruges til. Det er vigtigt at eleven forstår, at der ikke er nogen rigtige eller forkerte svar.

EKSEMPEL • "Jeg vil rigtig gerne være en god lærer for alle elever. Men da det er rigtig mange år siden jeg har været skoleelev har jeg brug for hjælp til at forstå, hvad jeg kan gøre bedre.

Derfor vil jeg meget gerne høre, hvordan du oplever det er at gå i skole, og hvad du oplever du lærer i de fag, hvor du har mig som lærer. Der er ikke nogen rigtige eller forkerte svar".

2. Lyt til elevens læringsoplevelser

Fortæl om en rigtig GOD læringsoplevelse

Skriv stikord fra elevens læringsoplevelse

Fortæl om en rigtig DÅRLIG læringsoplevelse

Skriv stikord fra elevens læringsoplevelse

Fortæl om en læringsoplevelse, der var OK/MIDT I MELLEM

Skriv stikord fra elevens læringsoplevelse

3. Handling og opfølgning

Tal med eleven om, hvilke tiltag der skal til for at eleven kan få endnu bedre læringsoplevelser.

Skriv tiltag ned:

TIPS

Overvej om du kan inddrage fotos, materialer osv. fra undervisningen, som kan være med til at aktivere elevens læringsoplevelser og dermed hjælpe elevens hukommelse på vej.

Find yderligere inspiration til elevsamtalen i "Løbende målsætning med elev" på side xx og "Elevsamtale om motivation" side 34 i "Inspirationskatalog til lærere og pædagoger" - en del af serien "Inkluderende læringsmiljø".

Inddragelsesforløb - danskforløb i 4. klasse

Formål med inddragelsen:

Eleverne skal trænes i demokratiske inddragelsesprocesser og opleve at de får indflydelse på planlægning af undervisningsforløbet og føle ejerskab for det vi laver. Jeg vil gerne vide, hvad eleverne er optaget af, så jeg kan tilrettelægge et forløb, som fanger eleverne og udvikler elevernes bevidsthed og sprog om læring.

Hvad skal eleverne inddrages i? (fx emne, undervisningsforløb, fag, planlægning af lejrskole, planlægning af forældremøde, indretning af klasselokale):

Planlægning af undervisningsforløb om fantasy genren.

Inddragelsesforløb:

Rammesætning i klassen

Hvilke rammer ligger fast? (fx timetal, læringsmål)

4 uger i 4 danstimer om ugen. Læringsmål: Genkende fantasyfortællingens genretræk, diskutere genren og dens virkemidler, kunne skrive en fantasyfortælling.

Hvad kan eleverne få indflydelse på? (fx arbejdsform, gruppe, emne, rummets indretning)

Eleverne skal inddrages i hvilke bøger vi skal beskæftige os med, arbejdsformer, film, fremlæggelsesformer.

Aktiviteter i klasse

Skriv ned i tavshed

Jeg præsenterer rammerne og giver eksempler på alle de ting vi kunne beskæftige os med i et forløb, viser bøger osv. og eleverne skriver hvad de synes lyder spændende osv. på elevarket. Jeg indsamler elevarkene.

Idépuslespil + Speakers Corner

På baggrund af det eleverne har skrevet på elevarkene i aktiviteten "Skriv ned i tavshed" sammensætter jeg materialer til idépuslespillet. Fx forskellige bøger, film og rekvisitter der har med Fantasy Genren at gøre (fx tryllestave), og jeg skriver sedler med forslag til forskellige arbejdsformer fx gruppearbejde, skrive, læse, teater osv. Vi tager billeder af alle elevernes forslag når de fortæller om dem i Speakers Corner.

Afstemning med streger

Alle billederne af idéerne fra Idépuslespil + Speakers Corner hænges op på opslagstavlen, og eleverne sætter streger på de 3 idéer de synes bedst om.

Evaluering af læringsforløb

Jeg gennemfører aktiviteten "Evaluering af læringsforløb" i klassen, hvor jeg udfylder sedler med fagligt og socialt læringsudbytte, som eleverne kan vælge imellem, når de udfylder elevarket.

Hvordan følger vi op i teamet?

Efter inddragelsesforløbet fortæller jeg om mine erfaringer på et teammøde, og vi drøfte, hvordan vi fremover kan arbejde med elevinddragelse.

Inddragelsesforløb

Formål med inddragelsen:

Hvad skal eleverne inddrages i? (fx emne, undervisningsforløb, fag, planlægning af lejrskole, planlægning af forældremøde, indretning af klasselokale):

Inddragelsesforløb:

Rammesætning i klassen	Hvilke rammer ligger fast? (fx timetal, læringsmål) Hvad kan eleverne få indflydelse på? (fx arbejdsform, gruppe, emne, rummets indretning)
Aktiviteter i klasse	
Hvordan følger vi op i teamet?	

Klæd eleverne på til elevinddragelse

Det kan være en god idé at opbygge elevernes generelle viden og kompetencer i forhold til at deltage i demokratiske inddragelsesprocesser. Det kan være gennem øvelser, der giver eleverne viden om, at alle har ret til at blive hørt og inddraget, og at alle har idéer og ressourcer, som de kan bidrage med.

Det kan også handle om at give eleverne mulighed for at reflektere over formålet med at gå i skole, og hvilke spilleregler, der skal til for at et demokratisk fællesskab fungerer.

Find inspiration i følgende øvelser i "Inspirationskatalog til lærere og pædagoger" - en del af serien "Inkluderende læringsmiljø":

- Barnets bedste
- Selvportræt og fællesportræt
- Klassens Grundlov
- Den perfekte skole
- Klasseregler

Tjekliste til planlægning af elevinddragelsesproces

- Formålet med inddragelsen skal være tydeligt
- Tydelige rammer for, hvad der ligger fast: Klar udmelding om, hvad eleverne har indflydelse på og hvad læreren tager ansvar for
- Konkret emne, der vedrører eleverne
- Eleverne skal have den fornødne viden om emnet til at kunne indgå i en kvalificeret debat
- Reel mulighed for indflydelse
- Åben, nysgerrig metode til at lytte til elevernes perspektiver
- Feedback til eleverne efter inddragelsen. Hvad kommer der ud af inddragelsen?
- Handling bag ord
- Opbakning fra team

Litteratur

- Alenkær, Rasmus (red.): Den inkluderende skole i et ledelsesperspektiv. Frydenlund, 2009
- Alenkær, Rasmus (red.): Den inkluderende skole i praksis. Frydenlund, 2008
- Alenkær, Rasmus (red.): Den inkluderende skole: en grundbog. Frydenlund, 2008
- Andersen, Robert Kjellerup og Gloy, Thomas og Hoffmann Jeppesen, Allan (red.): Elevinddragelse. Velfærdspotentiale ved øget samproduktion i skolen. Danske Skoleelever, 2012
- Biesta, Gert J.J.: Læring retur: demokratisk dannelse for en menneskelig fremtid. Unge pædagoger, 2009
- Boelt, Vibeke og Jørgensen, Martin og Nørregaard Rasmussen, Torben: Specialpædagogik - teori og praksis. Kvan, 2011
- Busck, Astrid og Pultz, Sabina: Børnene bliver ikke hørt. Psykolognyt, nr. 7, 2009
- Cefai, Carmel: Frem elevens livsduelighed. Dansk Psykologisk Forlag, 2009
- Cole, Michael og Sheila: The development of children. Worth Publishers, 2001
- Cooperrider, David L. & Whitney, Diana: Appreciative Inquiry - A positive revolution in Change; Ingram Pub Services, 2005
- Dall, Mads Ole og Hansen, Solveig (red.): Slip anerkendelsen løs!. Frydenlund, 2001
- Danmarks Evalueringsinstitut: Børneperspektiver. 2009, www.eva.dk
- Degn Mårtensson, Brian (red.): Skolens praksis. Dafolo, 2013
- Egelund, Niels (red.): Undervisningsdifferentiering: Status og fremblik. Dafolo, 2010
- Egmont Fonden: Hvad giver dig lyst til at lære? Undersøgelse af danske skolebørns lyst til læring. www.egmontfonde.dk, 2013
- Hattie, John: Synlig læring - for lærere. Dafolo, 2013
- Hein Nielsen, Jan: Idéudvikling. Virksomhedsstart & Vækst, 2005
- Hertz, Berit & Iversen Frank (red.): Anerkendelse i børnehøjde. Dansk Psykologisk Forlag, 2004
- Holst Jensen, Line og Wybrandt, Mette: Værktøjskassen Forældremødet. Amondo og AZENA, 2010
- Holst Jensen, Line og Wybrandt, Mette: Værktøjskassen Skole-hjem samtalen og hjemmebesøget. Amondo og AZENA, 2010
- Holst Jensen, Line og Wybrandt, Mette: Værktøjskassen Teammødet. Amondo og AZENA, 2010
- Hornstrup, Carsten & Loehr-Petersen, Jesper: Appreciative Inquiry - en konstruktiv metode til positive forandringer
- Håstein, Hallvard og Werner, Sidsel: Plads til forskellighed: tilpasset læring og differentieret undervisning. Gyldendal, 2005
- Jensen, Elsebeth og Løw, Ole (red.): Klasseledelse: Nye forståelser og handlemuligheder. Akademisk Forlag, 2009
- Juhl, René: På højde med klassen - Mere trivsel, PPR Center Ishøj Kommune, 2007
- Kagan, Spencer og Stenlev, Jette: Cooperative learning: undervisning med samarbejdsstrukturer, Malling Beck, 2006
- Kousholt, Kristine: Børneperspektiver, læring og evalueringspraksis. Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift (2010) 47. årgang, nr. 6
- Lyng, Bente: Anerkendende pædagogik, Dansk Psykologisk Forlag, 2007
- Miller, William R. og Rollnick, Stephen: Motivationssamtalen. Hans Reitzel, 2004
- Murphy, John N & Duncan, Barry L.: Intervention i skolen, Dansk Psykologisk Forlag, 2008
- Mæland, Ingebjørg og Hauger, Bjørn: Anerkendende elevsamtaler : elevinddragelse, fremtidsplanlægning og forebyggelse af frafald i uddannelse. Mindspace, 2008
- Nielsen, Birgit og Wørts, Lars: Teamets arbejde med - holddannelse og undervisningsdifferentiering Kroghs Forlag, 2005
- Nordahl, Thomas: Eleven som aktør - fokus på elevens læring og handling i skolen. Hans reitzels Forlag, 2010
- Nordahl, Thomas: Hjem og skole: hvordan skaber man et bedre samarbejde? Hans Reitzel, 2008
- Rasmussen, Maria Løkke og Wybrandt, Mette Frithiof: Medborger Værktøjskassen, Amondo og Institut for Menneskerettigheder, 2011
- Roffey, Sue: Positive læringsrelationer i skolen. Dansk Psykologisk Forlag, 2012
- Spring, Frank og Spring Heidi Honig: Stille stemmer - tavse og indadvendte børn i den inkluderende folkeskole. Dafolo, 2012
- Tomlinson, Carol Ann, Differentiering i klasseværelset: Om at tilgodese alle eleverns behov, Anholt, 2007
- Vilslev Petersen, Benedikte og Thrane, Marianne (red.): Evaluering i skolen. Klim, 2011
- Warming, Hanne: Børneperspektiver: Børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde. Akademisk Forlag, 2011
- White, Michael: Kort over narrative landskaber, Hans Reitzel, 2008

Webpublikationer

- Undervisningsdifferentiering som bærende pædagogisk princip, En evaluering af sammenhænge mellem evalueringsfaglighed og differentieret undervisning, EVA, 2011 (www.eva.dk)
- Den usynlige klassekammerat - om forældres indflydelse på klassens trivsel. Et dialogmateriale for skolebestyrelser og forældre i folkeskolen under Undervisningsministeriets projekt "Udsatte Børn", 2006 [www.emu.dk/gsk/specialundervisning/laerere/ub/den-usynlige-klassekammerat/ den-usynlige-klassekammerat-haefte-screen.pdf](http://www.emu.dk/gsk/specialundervisning/laerere/ub/den-usynlige-klassekammerat/den-usynlige-klassekammerat-haefte-screen.pdf)
- www.boerneraadet.dk
- www.retsinformation.dk
- www.uvm.dk

Om Guide til elevinddragelse

Guide til elevinddragelse er ét af fem materialer, som understøtter arbejdet med at styrke inkluderende læringsmiljøer.

Serien "Inkluderende læringsmiljø" består af:

- **Guide til elevinddragelse**

Inspiration til lærer- og pædagogteam til at inddrage elevernes stemmer i læringsfællesskabet

- **Inspirationskatalog til lærere og pædagoger**

Konkrete forslag til øvelser, aktiviteter og værktøjer til at udvikle inkluderende læringsmiljøer

- **Refleksionsværktøj til team**

Inspiration til teammøder, når I ønsker at drøfte og udvikle inkluderende læringsmiljøer

- **Supervisionsværktøj til PPR-psykologer**

Inspiration til supervision af lærer- og pædagogteam

- **Guide til skoleledelse og PPR**

Inspiration til at understøtte en skolekultur, der styrker inkluderende læringsmiljø

Materialerne er udviklet af Amondo i forbindelse med projekt "Alle børn har lyst til at lære" i samarbejde med lærere, pædagoger, skoleledelser, PPR og forvaltninger i Gribskov og Frederiksberg Kommune. Projektet har modtaget økonomisk støtte fra Egmont Fonden.

Inkluderende læringsmiljø - Guide til elevinddragelse

© Amondo 2014

Forfatter: Mette Wybrandt, cand.scient.pol., Amondo, Frem 43, 2800 Kgs. Lyngby, www.amondo.dk, mw@amondo.dk, tlf. 51 92 34 75.

Medredaktør: Sara Hedegaard Jensen, cand.psych.aut.

Layout: Ide Astronauterne

Tryk: Rosendahls Schultz Grafisk

ISBN: 978-87-996182-3-1

Gengivelse af denne publikation eller dele heraf kan ske såfremt forfattere og kilde angives.

Materialet kan bestilles hos: www.schultzboghhandel.dk, tlf. 43 22 73 00,
e-mail: distribution@rosendahls-schultzgrafisk.dk.